

Poziție argumentată privind proiectul de Lege cu privire la pensiile militarilor și funcționarilor publici cu statut special

Urmare a examinării proiectului de Lege cu privire la pensiile militarilor și funcționarilor publici cu statut special, precum și a modificărilor propuse la cadrul normativ conex, considerăm necesară formularea unor obiecții și propuneri principiale, în vederea protejării drepturilor și garanțiilor sociale ale funcționarilor publici cu statut special din cadrul sistemului administrației penitenciare.

Apreciem necesitatea consolidării cadrului normativ, asigurării unei reglementări clare și previzibile a drepturilor de pensionare, precum și intenția de uniformizare a anumitor garanții sociale. Totodată, considerăm că orice intervenție legislativă în privința militarilor și funcționarilor publici cu statut special trebuie să fie realizată cu respectarea principiilor legalității, proporționalității, securității juridice, protecției drepturilor dobândite și așteptărilor legitime ale personalului aflat în serviciu.

Funcționarii publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare activează într-un domeniu de importanță majoră pentru stat, având atribuții directe privind siguranța detenției, paza, supravegherea, escortarea, menținerea ordinii și securității în instituțiile penitenciare, prevenirea incidentelor, gestionarea situațiilor de criză și asigurarea respectării regimului de detenție.

Aceste atribuții nu pot fi comparate cu activitățile obișnuite din sectorul civil, deoarece presupun riscuri permanente, stres psihologic ridicat, expunere la situații conflictuale, program neregulat, muncă în ture, activitate de noapte, contact permanent cu persoane private de libertate, inclusiv persoane violente, bolnave, cu comportament imprevizibil sau aflate în stare de tensiune psihologică.

Prin urmare, garanțiile sociale, inclusiv drepturile de pensionare, indemnizațiile unice și regimul special de calcul al vechimii, nu trebuie tratate ca privilegii, ci ca forme de compensare pentru riscurile, restricțiile, incompatibilitățile și dificultățile specifice serviciului penitenciar.

1. Necesitatea protejării drepturilor dobândite și a așteptărilor legitime

Persoanele care activează în sistemul administrației penitenciare și-au ales cariera în baza unui cadru legal care prevedea anumite garanții sociale, inclusiv drepturi privind vechimea în serviciu, pensionarea, indemnizațiile la eliberare și protecția în caz de pierdere a capacității de muncă.

Modificarea acestor garanții în sens restrictiv, fără mecanisme tranzitorii clare, poate afecta principiul securității juridice și încrederea legitimă a angajaților în stat. Funcționarii publici cu statut special nu pot fi puși în situația în care, după ani de serviciu în condiții speciale, drepturile și beneficiile avute în vedere la momentul încadrării să fie diminuate sau reconfigurate esențial.

În acest sens, considerăm necesar ca proiectul să prevadă expres că modificările legislative nu afectează drepturile deja dobândite, vechimea acumulată, perioadele lucrate în condiții speciale și drepturile persoanelor aflate în apropierea îndeplinirii condițiilor de pensionare.

Totodată, modificările nu trebuie să producă efecte retroactive asupra perioadelor de serviciu deja realizate, deoarece vechimea acumulată reprezintă un element juridic constituit în baza legislației în vigoare la momentul exercitării serviciului.

2. Necesitatea menținerii unui regim distinct pentru sistemul administrației penitenciare

Sistemul administrației penitenciare are un specific distinct în raport cu alte domenii de activitate. Funcționarii publici cu statut special din penitenciare activează într-un mediu închis, cu risc permanent de agresiuni, incidente, nesupunere, automutilări, revolte, tentative de evadare, conflicte între deținuți și alte situații care impun reacție rapidă, disciplină și rezistență psihologică.

Activitatea în penitenciar presupune suprasolicitare fizică și psihică, responsabilitate permanentă pentru viața și sănătatea persoanelor private de libertate, dar și pentru securitatea personalului și a instituției. În același timp, funcționarii publici cu statut special sunt supuși unor restricții și obligații suplimentare, inclusiv regim disciplinar special, incompatibilități, subordonare ierarhică și obligația de intervenție în situații de risc.

Din aceste considerente, orice uniformizare mecanică a regimului de pensionare sau a garanțiilor sociale, fără a ține cont de specificul muncii în penitenciare, poate produce efecte negative asupra stabilității sistemului și asupra capacității instituției de a-și realiza atribuțiile legale.

Echitatea nu presupune aplicarea identică a acelorași reguli pentru categorii profesionale aflate în situații diferite, ci aplicarea unor soluții proporționale, adaptate riscurilor, restricțiilor și responsabilităților specifice fiecărei categorii.

3. Deficitul de personal confirmă lipsa atractivității serviciului penitenciar

Un argument esențial care trebuie avut în vedere la examinarea proiectului îl constituie situația reală a încadrării cu personal în sistemul administrației penitenciare.

Conform Raportului privind activitatea sistemului administrației penitenciare pentru anul 2025, în sistem erau înregistrate 315,5 funcții vacante din totalul de 2942 funcții prevăzute conform statelor de personal. Aceasta reprezintă aproximativ 10,7% funcții vacante raportat la totalul funcțiilor aprobate.

Acest indicator demonstrează existența unui deficit semnificativ de personal în sistemul administrației penitenciare. Mai mult, în ultima perioadă se constată depunerea unui număr considerabil de rapoarte de eliberare și demisionare din rândul angajaților, fapt care indică o tendință de accentuare a crizei de personal.

În aceste condiții, diminuarea garanțiilor sociale, restrângerea drepturilor de pensionare sau reducerea beneficiilor acordate la eliberare poate agrava și mai mult deficitul de personal. Dacă în condițiile actuale sistemul deja se confruntă cu dificultăți majore de recrutare și menținere a angajaților, orice reducere a atractivității serviciului poate determina plecări suplimentare, diminuarea interesului pentru angajare și destabilizarea activității instituțiilor penitenciare.

Funcțiile vacante nu reprezintă doar o problemă de ordin administrativ. În sistemul penitenciar, lipsa personalului are efect direct asupra securității instituțiilor, siguranței deținuților, siguranței angajaților, capacității de intervenție, calității supravegherii și prevenirii incidentelor.

Deficitul de personal determină suprasolicitarea angajaților rămași în serviciu, creșterea numărului de ore suplimentare, acumularea stresului profesional, reducerea timpului de recuperare, oboseală cronică și majorarea riscurilor operaționale.

Prin urmare, înainte de promovarea oricăror modificări legislative, autorii proiectului trebuie să analizeze impactul acestora asupra încadrării cu personal, fluctuației de cadre și capacității sistemului penitenciar de a funcționa în condiții de siguranță.

4. Serviciul penitenciar este o activitate grea, riscantă și psihologic solicitantă

Activitatea funcționarilor publici cu statut special din instituțiile penitenciare se desfășoară în condiții de muncă dificile, caracterizate prin presiune psihologică permanentă și expunere la factori de risc.

Personalul penitenciar este obligat să gestioneze zilnic persoane private de libertate, inclusiv persoane condamnate pentru infracțiuni grave, persoane cu comportament agresiv, persoane cu probleme de sănătate mintală, persoane aflate în conflict cu administrația sau cu alți deținuți, precum și persoane care pot manifesta comportamente imprevizibile.

În exercitarea atribuțiilor de serviciu, angajații se pot confrunta cu:

- agresiuni verbale și fizice;
- amenințări și presiuni psihologice;
- tentative de nesupunere;
- incidente violente;
- deteriorarea bunurilor instituției;
- tentative de evadare;
- automutilări sau alte situații critice;
- risc de contaminare cu boli transmisibile inclusiv TBC, HIV/SIDA și alte afecțiuni contagioase;
- muncă în ture și în regim de noapte;
- suprasolicitare determinată de lipsa de personal;
- necesitatea intervenției imediate în situații de criză.

Aceste condiții generează o uzură profesională accelerată, care trebuie luată în considerare la stabilirea drepturilor de pensionare și a garanțiilor sociale. Reducerea acestor garanții ar însemna ignorarea realităților obiective ale serviciului penitenciar.

5. Necesitatea analizei cazurilor de deces, accidente de muncă, invaliditate și boli profesionale

Înainte de adoptarea proiectului, este necesară prezentarea unei analize detaliate privind cazurile de deces, accidente de muncă, traumatisme, invaliditate, boli profesionale și afecțiuni cauzate sau agravate de exercitarea atribuțiilor de serviciu.

Această analiză trebuie să includă separat cazurile survenite:

- în legătură directă cu exercitarea atribuțiilor de serviciu;
- ca urmare a unei maladii contractate în timpul serviciului;
- ca urmare a unei traume, vătămări sau leziuni suportate în timpul exercitării atribuțiilor;
- ca urmare a stresului profesional îndelungat;
- ca urmare a activității în condiții nocive, periculoase sau psihologic solicitante.

Fără o asemenea analiză, nu poate fi evaluat în mod obiectiv gradul real de risc al serviciului în instituțiile penitenciare. Drepturile de pensionare și garanțiile sociale trebuie analizate nu doar prin prisma impactului bugetar, ci și prin prisma riscurilor asumate de personal.

6. Necesitatea analizei duratei reale de viață a pensionarilor din sistemul de forță

Orice modificare privind pensiile militarilor și funcționarilor publici cu statut special trebuie precedată de o analiză a duratei reale de viață a beneficiarilor acestor pensii.

Se propune colectarea și prezentarea datelor statistice privind numărul pensionarilor proveniți din structurile de forță pe următoarele grupe de vârstă:

- 50–55 ani;
- 55–60 ani;
- 60–65 ani;
- 65–70 ani;
- 70–75 ani;
- 75–80 ani;
- 80–85 ani;
- peste 85 ani.

O asemenea analiză este necesară pentru a stabili dacă persoanele care au activat în condiții speciale ajung efectiv să beneficieze pe termen lung de drepturile de pensionare. În lipsa acestor date, nu poate fi formulată o concluzie obiectivă privind proporționalitatea sau oportunitatea modificărilor propuse.

Totodată, este necesară compararea acestor date cu speranța medie de viață a populației generale, având în vedere că stresul profesional, munca în ture, expunerea la riscuri, presiunea psihologică și condițiile nocive pot influența negativ starea de sănătate și durata vieții persoanelor care au activat în structurile de forță.

7. Necesitatea reanalizării condițiilor privind vechimea în serviciu și protejarea persoanelor aflate în apropierea pensionării

Proiectul stabilește condiții noi privind realizarea vechimii în serviciu și a vechimii totale în muncă necesare pentru acordarea pensiei militarilor și funcționarilor publici cu statut special. În acest context, considerăm necesară reanalizarea acestor prevederi, astfel încât ele să nu afecteze în mod disproporționat persoanele care au activat deja perioade îndelungate în sistemul administrației penitenciare, inclusiv în condiții speciale, nocive sau de risc sporit.

O atenție deosebită trebuie acordată funcționarilor publici cu statut special care, potrivit cadrului normativ actual, inclusiv potrivit Legii nr. 1544/1993 privind asigurarea cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri, se află în apropierea îndeplinirii condițiilor de pensionare, având, de exemplu, 1–4 ani până la obținerea dreptului la pensie.

Pentru această categorie de angajați, modificarea bruscă a condițiilor de pensionare poate produce consecințe grave sub aspect juridic, social și profesional. Persoanele respective și-au planificat cariera, viața profesională și situația familială în baza cadrului legal existent la momentul exercitării serviciului. După o perioadă îndelungată de activitate în sistem, schimbarea regulilor cu puțin timp înainte de pensionare poate afecta principiul securității juridice, previzibilitatea legii și încrederea legitimă a angajaților în stabilitatea garanțiilor oferite de stat.

În acest sens, modificările legislative nu trebuie să aibă ca efect anularea sau diminuarea drepturilor care au fost formate treptat prin ani de serviciu. Vechimea acumulată potrivit legislației în vigoare la momentul prestării activității trebuie recunoscută integral, iar

persoanele care se află în apropierea pensionării trebuie să beneficieze de norme tranzitorii clare și echitabile.

Lipsa unor asemenea norme tranzitorii poate genera demotivare, depunerea masivă a rapoartelor de eliberare sau demisie, litigii, pierderea personalului cu experiență și accentuarea deficitului de cadre în sistemul administrației penitenciare. Acest risc este cu atât mai important cu cât sistemul penitenciar se confruntă deja cu un număr semnificativ de funcții vacante și cu dificultăți de recrutare și menținere a personalului calificat.

Totodată, este necesară o atenție deosebită asupra situațiilor în care funcționarii publici cu statut special au fost transferați, detașați, promovați, redistribuiți sau mutați în alte subdiviziuni în interes de serviciu. Aceștia nu trebuie dezavantajați prin pierderea unor drepturi doar pentru faptul că au executat dispozițiile angajatorului sau au fost mutați între subdiviziuni în funcție de necesitățile instituției.

În practică, funcționarul public cu statut special nu întotdeauna are libertatea de a decide subdiviziunea în care activează. Transferul sau detașarea poate avea loc în interesul serviciului, pentru acoperirea unor funcții vacante, pentru asigurarea continuității activității instituției sau pentru executarea unor sarcini operative și administrative. Prin urmare, ar fi inechitabil ca aceste persoane să fie sancționate indirect prin nerecunoașterea unor perioade de activitate sau prin pierderea dreptului la un regim de pensionare mai favorabil.

Se propune ca proiectul să conțină norme exprese privind:

- recunoașterea integrală a vechimii în serviciu acumulate până la data intrării în vigoare a noii legi;
- protejarea persoanelor care se află la o distanță de până la 4 ani de îndeplinirea condițiilor de pensionare potrivit legislației actuale;
- menținerea dreptului de pensionare potrivit condițiilor anterioare pentru persoanele care au acumulat deja o vechime semnificativă în serviciu;
- recunoașterea perioadelor lucrate în condiții speciale, nocive sau de risc sporit;
- protejarea funcționarilor publici cu statut special care au fost transferați, detașați sau redistribuiți în interes de serviciu;
- excluderea aplicării retroactive a unor condiții mai restrictive de pensionare.

Prin urmare, considerăm necesar ca proiectul să prevadă un mecanism tranzitoriu clar, previzibil și echitabil, care să asigure că persoanele aflate în apropierea pensionării nu vor fi afectate disproporționat de modificarea condițiilor de pensionare.

O reformă a sistemului de pensii poate fi justificată doar dacă respectă echilibrul dintre interesul public și drepturile persoanelor vizate. În cazul funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, acest echilibru impune protejarea vechimii deja acumulate, a drepturilor aflate în curs de realizare și a așteptărilor legitime formate în baza legislației aplicabile la momentul exercitării serviciului.

8. Propunere de modificare a art. 6 alin. (3) din proiectul de Lege

Se propune modificarea art. 6 alin. (3) din proiectul de Lege cu privire la pensiile militarilor și funcționarilor publici cu statut special, după cum urmează:

Textul actual propus în proiect:

„Prin derogare de la alin. (1) și (2) din prezentul articol, funcționarii publici cu statut special din cadrul subdiviziunilor cu destinație specială, instituțiilor penitenciare de tip închis, în casele de arest și în instituțiile penitenciare destinate deținerii și tratării bolnavilor contagioși

și bolnavilor psihici, precum și la lucrări în subteran în condițiile art. 53 lit. a) din Legea nr. 300/2017 cu privire la sistemul administrației penitenciare, au dreptul la pensie la împlinirea vârstei de pensionare de 45 de ani, cu condiția realizării unei vechimi în serviciu de 15 ani exclusiv în activitățile specificate în prezentul alineat și a unei vechimi totale în muncă de 25 de ani.”

Textul propus spre modificare:

„Prin derogare de la alin. (1) și (2) din prezentul articol, funcționarii publici cu statut special din cadrul subdiviziunilor cu destinație specială, instituțiilor penitenciare de tip închis, în casele de arest și în instituțiile penitenciare destinate deținerii și tratării bolnavilor contagioși și bolnavilor psihici, precum și la lucrări în subteran în condițiile art. 53 lit. a) din Legea nr. 300/2017 cu privire la sistemul administrației penitenciare, au dreptul la pensie la împlinirea vârstei de pensionare de 40 de ani, cu condiția realizării unei vechimi în serviciu de 15 ani exclusiv în activitățile specificate în prezentul alineat și a unei vechimi totale în muncă de 25 de ani. Atingerea vârstei de pensionare și a vechimii în serviciu prevăzute la prezentul alineat se realizează prin majorarea anuală a acestora, conform eșalonării stabilite în tabelul nr. 2.”

Tabelul nr. 2

Data aplicării	Vârsta de pensionare pentru beneficiarii prezentului alineat	Vechimea în serviciu exclusiv în activitățile specificate în prezentul alineat
De la 1 ianuarie 2027	35 ani	10 ani
De la 1 iulie 2027	35 ani 6 luni	10 ani 6 luni
De la 1 iulie 2028	36 ani	11 ani
De la 1 iulie 2029	36 ani 6 luni	11 ani 6 luni
De la 1 iulie 2030	37 ani	12 ani
De la 1 iulie 2031	37 ani 6 luni	12 ani 6 luni
De la 1 iulie 2032	38 ani	13 ani
De la 1 iulie 2033	38 ani 6 luni	13 ani 6 luni
De la 1 iulie 2034	39 ani	14 ani
De la 1 iulie 2035	39 ani 6 luni	14 ani 6 luni
De la 1 iulie 2036	40 ani	15 ani

Argumentarea propunerii

Propunerea de modificare a art. 6 alin. (3) are drept scop instituirea unei tranziții echilibrate, previzibile și proporționale pentru funcționarii publici cu statut special care activează în cele mai dificile și riscante condiții de serviciu, respectiv în subdiviziunile cu destinație specială, instituțiile penitenciare de tip închis, casele de arest, instituțiile penitenciare destinate deținerii și tratării bolnavilor contagioși și bolnavilor psihici, precum și la lucrări în subteran.

În redacția actuală, proiectul stabilește direct dreptul la pensie la împlinirea vârstei de 45 de ani, cu condiția realizării unei vechimi în serviciu de 15 ani exclusiv în activitățile specificate și a unei vechimi totale în muncă de 25 de ani. O asemenea modificare, aplicată fără o perioadă graduală de tranziție, poate afecta în mod direct persoanele care activează deja în aceste condiții și care și-au planificat cariera profesională în raport cu cadrul legal existent.

Prin urmare, eşalonarea vârstei de pensionare și a vechimii speciale este necesară pentru respectarea principiului securității juridice, a previzibilității legii și a protecției așteptărilor legitime ale personalului aflat în serviciu.

Activitatea desfășurată în instituțiile penitenciare de tip închis, în casele de arest, în instituțiile destinate deținerii și tratării bolnavilor contagioși și bolnavilor psihici, precum și în subdiviziunile cu destinație specială presupune un nivel sporit de risc profesional, stres continuu, expunere la situații conflictuale, muncă în regim special, intervenții în situații de criză și contact direct cu persoane private de libertate, inclusiv persoane cu comportament agresiv, imprevizibil sau cu afecțiuni medicale ori psihice.

În asemenea condiții, uzura profesională este accelerată, iar menținerea unor garanții sociale distincte este justificată obiectiv. Eșalonarea propusă nu exclude obiectivul de creștere graduală a vârstei de pensionare și a vechimii speciale, dar asigură o aplicare treptată, echitabilă și adaptată realităților sistemului administrației penitenciare.

Totodată, această soluție este necesară și din perspectiva deficitului de personal existent în sistemul administrației penitenciare. Conform datelor prezentate pentru anul 2025, sistemul înregistra 315,5 funcții vacante din totalul de 2942 funcții prevăzute conform statelor de personal, ceea ce reprezintă aproximativ 10,7% funcții vacante. În plus, în ultima perioadă se constată depunerea unui număr considerabil de rapoarte de eliberare și demisionare din rândul angajaților.

În aceste circumstanțe, modificarea bruscă a condițiilor de pensionare pentru personalul care activează în condiții de risc sporit poate reduce atractivitatea serviciului, poate accentua fluctuația de personal și poate determina plecarea angajaților cu experiență. Aceasta ar putea afecta capacitatea instituțiilor penitenciare de a asigura paza, supravegherea, escortarea, menținerea ordinii interioare și prevenirea incidentelor.

Eșalonarea propusă reprezintă o soluție de compromis între necesitatea reformării cadrului normativ și obligația statului de a proteja personalul care activează în condiții de risc sporit. Aceasta asigură un echilibru rezonabil între interesul public, responsabilitatea bugetar-fiscală și drepturile legitime ale funcționarilor publici cu statut special.

Prin urmare, se consideră oportună modificarea art. 6 alin. (3) prin instituirea unui mecanism gradual de creștere a vârstei de pensionare și a vechimii speciale, conform tabelului nr. 2, cu menținerea condiției privind vechimea totală în muncă de 25 de ani.

9. Propunere de completare a art. 8 privind calcularea vechimii în serviciu

În contextul examinării art. 8 din proiectul de Lege cu privire la pensiile militarilor și funcționarilor publici cu statut special, considerăm necesară completarea normei privind perioadele care se includ în vechimea în serviciu pentru stabilirea pensiei.

Potrivit redacției actuale a proiectului, în vechimea în serviciu se include perioada studiilor superioare de licență și profesional-tehnice în cadrul instituțiilor de învățământ din domeniul militariei, securității statului și ordinii publice, învățământ cu frecvență la zi. Totuși, această reglementare nu acoperă situația funcționarilor publici cu statut special care au absolvit instituții de învățământ superior civil cu frecvență, ale căror studii sunt direct relevante pentru exercitarea atribuțiilor de serviciu.

În sistemul administrației penitenciare, precum și în alte structuri cu statut special, activitatea nu se limitează exclusiv la atribuții operative sau de pază. Funcționarii publici cu statut special exercită atribuții complexe în domenii precum juridic, siguranță și regim,

reintegrare socială, psihologie, asistență medicală, logistică, financiar, resurse umane, achiziții publice, evidență specială, securitate instituțională, prevenirea incidentelor și management administrativ.

Pentru exercitarea acestor atribuții, studiile superioare civile reprezintă o condiție esențială de pregătire profesională. În multe cazuri, instituțiile angajează sau promovează funcționari publici cu statut special tocmai datorită pregătirii obținute în instituții civile de învățământ superior. Prin urmare, excluderea totală a acestor perioade din calculul vechimii în serviciu ar crea o diferență nejustificată de tratament între persoanele care au urmat studii în instituții militare și cele care au urmat studii superioare civile necesare exercitării funcției.

Totodată, includerea parțială a perioadei studiilor superioare civile nu reprezintă un avantaj excesiv, deoarece se propune calcularea a 6 luni de vechime în serviciu pentru un an de studii, dar nu mai mult de cinci ani de studii. Această formulă este una echilibrată și proporțională, întrucât recunoaște importanța pregătirii profesionale, fără a echivala integral perioada studiilor cu perioada efectivă de serviciu.

Această completare este necesară în special pentru funcționarii publici cu statut special din cadrul sistemului administrației penitenciare, unde deficitul de personal este deja considerabil. Conform Raportului privind activitatea sistemului administrației penitenciare pentru anul 2025, erau înregistrate 315,5 funcții vacante din totalul de 2942 funcții prevăzute conform statelor de personal, ceea ce constituie aproximativ 10,7% funcții vacante. În aceste condiții, diminuarea garanțiilor sau excluderea unor perioade relevante din vechimea în serviciu poate afecta suplimentar atractivitatea serviciului public cu statut special.

Serviciul în instituțiile penitenciare este dificil, riscant și psihologic solicitant. Acesta presupune activitate într-un mediu închis, contact permanent cu persoane private de libertate, risc de incidente, agresiuni, presiuni psihologice, muncă în ture, activitate de noapte, suprasolicitare și responsabilitate permanentă pentru ordinea, securitatea și viața persoanelor aflate în custodie. În asemenea condiții, statul trebuie să mențină un sistem de garanții sociale suficient de atractiv și echitabil, inclusiv prin recunoașterea rezonabilă a perioadelor de pregătire profesională.

Prin urmare, se propune completarea art. 8 alin. (1) din proiect cu o literă nouă, cu următorul cuprins: *„perioada studiilor în instituțiile de învățământ superior civil, învățământ cu frecvență, calculându-se 6 luni de vechime în serviciu pentru un an de studii, dar nu mai mult de cinci ani de studii – pentru funcționarii publici cu statut special.”*

Această completare va contribui la asigurarea unui tratament echitabil pentru funcționarii publici cu statut special, va recunoaște rolul studiilor civile în formarea profesională necesară exercitării atribuțiilor de serviciu și va menține atractivitatea funcțiilor din structurile de forță, inclusiv din sistemul administrației penitenciare.

10. Necesitatea valorizării venitului mediu lunar utilizat la stabilirea pensiei

Potrivit art. 22 alin. (1) din proiectul de Lege, baza de calcul a pensiei pentru militarii care au îndeplinit serviciul militar prin contract, funcționarii publici cu statut special și pentru familiile acestora o constituie venitul mediu lunar realizat în perioada de îndeplinire a serviciului militar/special în ultimele 60 de luni complete anterioare lunii solicitării pensiei.

În acest context, considerăm necesară completarea normei respective cu prevederi clare privind valorizarea venitului mediu lunar, prin indexarea veniturilor realizate în ultimele 60 de luni în raport cu rata inflației.

Această propunere este justificată de faptul că veniturile obținute în cadrul perioadei de 60 de luni nu au aceeași valoare economică la momentul stabilirii pensiei. Salariul realizat cu 4–5 ani anterior solicitării pensiei poate avea o valoare reală semnificativ diminuată, ca urmare a inflației și a creșterii prețurilor de consum. Prin urmare, includerea acestor venituri în calculul pensiei fără valorizare poate conduce la stabilirea unei pensii mai mici decât nivelul real al veniturilor obținute de persoană în perioada de serviciu.

Valorizarea venitului mediu lunar reprezintă o măsură necesară pentru asigurarea echității, proporționalității și caracterului compensatoriu al pensiei. Aceasta ar permite reflectarea mai corectă a contribuției profesionale a militarului sau funcționarului public cu statut special și ar preveni diminuarea indirectă a dreptului la pensie prin efectul inflației.

Totodată, mecanismul de valorizare este necesar pentru a asigura un tratament echitabil între persoanele care solicită pensia în perioade diferite, în special în condițiile în care nivelul inflației poate varia considerabil de la un an la altul. În lipsa unui asemenea mecanism, persoanele care au realizat venituri similare, dar în perioade diferite, pot ajunge să beneficieze de pensii diferite, fără o justificare obiectivă.

Se propune completarea art. 22 cu o prevedere expresă potrivit căreia veniturile lunare realizate în ultimele 60 de luni complete anterioare lunii solicitării pensiei se valorizează prin indexare în raport cu rata inflației, în modul stabilit de autoritățile competente, inclusiv Guvernul, Banca Națională a Moldovei și Biroul Național de Statistică.

Această soluție ar consolida caracterul echitabil al sistemului de pensii, ar proteja drepturile militarilor și funcționarilor publici cu statut special împotriva devalorizării veniturilor și ar asigura stabilirea pensiei în raport cu valoarea reală a veniturilor obținute în perioada de serviciu.

11. Indemnizația unică trebuie păstrată ca garanție compensatorie

Indemnizația unică acordată la eliberare din serviciu are un rol compensatoriu, fiind justificată prin rigorile, restricțiile, riscurile și uzura profesională specifice serviciului public cu statut special.

Această indemnizație nu trebuie tratată ca o simplă plată bugetară, ci ca o garanție socială necesară pentru persoanele care au activat ani de zile în condiții speciale. Ea compensează parțial dificultățile de reintegrare profesională, limitările impuse pe durata serviciului și consecințele uzurii fizice și psihologice acumulate.

În sistemul penitenciar, eliberarea din serviciu intervine adesea după o perioadă îndelungată de activitate într-un mediu cu stres ridicat și risc permanent. Din acest motiv, diminuarea sau restrângerea indemnizației unice ar afecta caracterul compensatoriu al garanțiilor sociale acordate acestei categorii de personal.

12. Majorarea vârstei de pensionare trebuie analizată în raport cu condițiile reale de muncă

Proiectul prevede creșterea eșalonată a vârstei de pensionare. O asemenea modificare trebuie analizată în mod distinct pentru funcționarii publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, ținând cont de condițiile reale de muncă.

Menținerea personalului în serviciu până la o vârstă mai înaintată poate fi dificilă în funcțiile care presupun intervenție, supraveghere, escortare, pază, muncă în ture, reacție rapidă

și rezistență psihologică. Nu toate funcțiile din sistemul penitenciar pot fi exercitate eficient până la limite de vârstă ridicate, fără riscuri pentru angajat, instituție și securitatea detenției.

Prin urmare, majorarea vârstei de pensionare trebuie însoțită de o analiză a capacității reale de menținere în serviciu, a stării de sănătate a personalului, a riscurilor profesionale și a posibilităților de redistribuire în funcții compatibile cu vârsta și starea de sănătate.

13. Necesitatea unor norme tranzitorii clare și echitabile

În cazul în care proiectul va fi promovat, este absolut necesară includerea unor norme tranzitorii clare, care să protejeze persoanele aflate deja în serviciu.

Se propune ca noile condiții să nu fie aplicate retroactiv și să nu afecteze drepturile persoanelor care au acumulat deja vechime în serviciu potrivit legislației în vigoare la momentul prestării activității.

Totodată, trebuie instituite măsuri de protecție pentru:

- persoanele care au acumulat deja o vechime semnificativă în serviciu;
- persoanele aflate în apropierea îndeplinirii condițiilor de pensionare;
- persoanele care au activat în instituții penitenciare de tip închis, case de arest sau alte subdiviziuni cu risc sporit;
- persoanele transferate sau detașate în interes de serviciu;
- persoanele cu afecțiuni cauzate sau agravate de serviciu;
- familiile funcționarilor decedați în legătură cu serviciul.

Lipsa unor norme tranzitorii clare poate genera insecuritate juridică, litigii, demotivare și plecări suplimentare din sistem.

14. Impactul bugetar nu poate prevala asupra obligației statului de protecție a personalului

Responsabilitatea bugetar-fiscală este un obiectiv legitim al statului. Totuși, acest obiectiv nu trebuie realizat prin diminuarea disproporționată a garanțiilor sociale acordate persoanelor care activează în condiții speciale și își asumă riscuri în interesul statului.

Economiile bugetare obținute prin reducerea drepturilor personalului pot genera costuri instituționale mult mai mari pe termen mediu și lung, prin:

- creșterea deficitului de personal;
- majorarea fluctuației de cadre;
- costuri suplimentare pentru recrutare și instruire;
- pierderea personalului cu experiență;
- achitarea unor sume considerabile cu titlu de indemnizații unice la eliberare pentru angajații care au demisionat în ultima perioadă;
- creșterea riscurilor de incidente în instituții;
- diminuarea capacității operaționale;
- scăderea atractivității serviciului public cu statut special.

Totodată, creșterea numărului de rapoarte de demisie și eliberare din serviciu generează presiuni suplimentare asupra bugetului instituțional, inclusiv prin necesitatea achitării unor sume considerabile cu titlu de indemnizații unice la eliberare. În cazul în care modificările legislative propuse vor determina plecări masive ale personalului, impactul bugetar imediat poate fi semnificativ, iar economiile urmărite prin reformă pot fi anulate sau chiar depășite de costurile aferente eliberării personalului, recrutării, instruirii și adaptării noilor angajați.

Prin urmare, proiectul trebuie evaluat nu doar prin prisma impactului financiar imediat, ci și prin impactul asupra funcționalității sistemului administrației penitenciare.

15. Propuneri concrete

Având în vedere cele expuse, se propune:

1. Menținerea garanțiilor sociale existente pentru funcționarii publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare.
2. Introducerea unor norme tranzitorii clare pentru protejarea drepturilor persoanelor aflate deja în serviciu.
3. Recunoașterea integrală a vechimii acumulate anterior, inclusiv a perioadelor lucrate în condiții speciale.
4. Neaplicarea retroactivă a noilor condiții de pensionare.
5. Menținerea indemnizației unice la eliberare ca garanție compensatorie.
6. Realizarea unei analize de impact distincte pentru sistemul administrației penitenciare.
7. Prezentarea datelor privind funcțiile vacante, funcțiile ocupate, fluctuația de personal și numărul rapoartelor de demisie sau eliberare.
8. Analiza cazurilor de deces, accidente de muncă, invaliditate și boli profesionale în legătură cu serviciul.
9. Analiza duratei reale de viață a pensionarilor proveniți din structurile de forță.
10. Consultarea obligatorie a Administrației Naționale a Penitenciarelor și a reprezentanților personalului înainte de definitivarea proiectului.
11. Evaluarea riscului ca modificările propuse să accentueze deficitul de personal.
12. Excluderea oricăror prevederi care ar diminua nejustificat drepturile și garanțiile sociale ale funcționarilor publici cu statut special.
13. Modificarea art. 6 alin. (3) prin stabilirea dreptului la pensie la împlinirea vârstei de 40 de ani, cu condiția realizării unei vechimi în serviciu de 15 ani exclusiv în activitățile specificate și a unei vechimi totale în muncă de 25 de ani, conform eșalonării prevăzute în tabelul nr. 2.
14. Completarea art. 8 alin. (1) cu includerea perioadei studiilor în instituțiile de învățământ superior civil, învățământ cu frecvență, calculându-se 6 luni de vechime în serviciu pentru un an de studii, dar nu mai mult de cinci ani de studii – pentru funcționarii publici cu statut special.
15. Completarea art. 22 cu prevederi privind valorizarea venitului mediu lunar prin indexarea veniturilor realizate în ultimele 60 de luni în raport cu rata inflației, în modul stabilit de autoritățile competente, inclusiv Guvernul, Banca Națională a Moldovei și Biroul Național de Statistică.